

Den magiska bollen

En filmhandledning
utgiven av Film & Publik, Svenska Filminstitutet
Text: Fredrik Sahlin & Eva Westergren

Åldersrekommendation: Mellanstadiet

En film från Guinea i Afrika om fotbollens universella kraft och om 12-åriga Bandian vars dröm är att spela fotboll och vinna framgång.

Bandian är en snart 12-årig pojke som lever i en liten by i Guinea på den afrikanska västkusten. Precis som många andra killar i samma ålder är Bandian intresserad av fotboll: att spela själv, att titta på matcher och att hylla stjärnorna. Den store fotbollsidolen heter Roger Milla. Att Milla spelar för det kamerunska landslaget har ingen betydelse. Som fattig svart afrikan som gjort sig ett namn i de stora grabbarnas VM-värld representerar Roger Milla framgång och afrikansk stolthet. Så fort Roger Milla spelar följer Bandian och hans kamrater matchen, samlade runt byns enda radioapparat.

Lite om bakgrunden

Regissören Cheik Doukouré är född och uppvuxen i Guinea-Conakry i det fransktalande Västafrika men bor sedan en tid i Paris i Frankrike där han studerat litteratur vid Sorbonne. "Den magiska bollen" är en samproduktion mellan Frankrike och Guinea och tillkom efter Kameruns framgångar i fotbolls-VM i ett mycket fotbollstokigt Afrika.

Till rollen som Bandian letade inspelningsteamet efter en kille som både kunde agera och spela fotboll. Aboubacar var en naturbegåvning som levde under mycket enkla förhållanden. Han liksom de övriga barn som deltog i filmen fick sedan sin skolgång betald av produktionsbolaget.

Livet i byn

I byn där Bandian bor finns kontrasterna mellan det nya västerländska samhället och det gamla traditionsrika afrikanska. Medan Bandian och hans kompisar sitter som klistrade intill byns radioapparat förbereder de äldre männen en offergåva tillsammans med medicinmannen. När Bandian vill att hans mamma skall bli frisk går han också till medicinmannen. Men för att vara riktigt säker ber han också madame Aspirin, en kvinnlig vit läkare som arbetar på en läkarstation i närheten, om hjälp.

I skolan är det många praktiska och behövliga kunskaper som lärs ut. Allt är relaterat till en näraliggande verklighet. Lärarinnan med sitt barn i en schal på ryggen räknar ut hur många kärror ved Bandian måste leverera för att få ihop till den efterlängtdade nya fotbollen. När Bandian förstår att han måste sälja ved i 522,87 dagar för att kunna köpa sin fotboll handlar det också om insikter. Insikter om skillnader i levnadsstandard mellan människor man hör talas om, som lever ett annat liv långt borta från det egna livet i byn.

Vardagen för barnen i byn består både av att hjälpa till i familjen och arbete med att få in extrainkomster genom att t ex sälja ved, som Bandian gör. Dessutom skall man hinna med skolan. Ändå finns det tid över att spela fotboll och leka.

* Försök att ta fram några scener i filmen som beskriver hur Bandians vardag ser ut.

* På vilket sätt skiljer sig Bandians liv från vårt, här i Sverige?

* Finns det några likheter med hur vi har det?

* Vad är det som upptar vår fritid?

* Hur är relationerna mellan barn och vuxna jämfört med här?

* Hur ser Bandians familj ut, vem bestämmer?

* Finns det några scener från byn där de afrikanska traditionerna märks särskilt tydligt?

* Vad är det pojkarna ber medicinmannen om?

* Vilka drömmar och önskningar har Bandian och hans kompisar?

Drömmen om framgång

När Bandian inte vallar sin fars getter drömmer han om hur fotbollslyckan ska komma i hans väg. Men för att det ska vara möjligt måste han först och främst byta ut det trasknytte han spelar med mot en riktig boll. Därför sparar han varenda peng han kommer över och deponerar dem hos madame Aspirin.

När hon får reda på vad Bandian skall ha pengarna till skänker hon honom en begagnad läderboll och genast sätts hjulen igång. En dag när Bandian spelar boll med sina vänner råkar han skjuta ett skott rakt i huvudet på en vuxen som inte har visheten att hålla sig undan. Av rädsla för att bli straffad rymmer han från hembyn och hamnar så småningom i huvudstaden Conakry, där hans syster bor. På vägen dit får han möjlighet att visa vad han går för när han hoppar in som ersättare i en fotbollsmatch. Trots att Bandian är många år yngre än sina medspelare gör han genast succé.

Mycket av det som kan tyckas självklart för oss här i Sverige är en omöjlighet i den lilla by där Bandian bor. Den begagnade boll som Bandian får av madame Aspirin ger Bandian

en chans till ett annat liv. Den förvandlar drömmen till verklighet.

* Beskriv hur livet i byn förändras för Bandian när han får fotbollen? Vad är det han drömmer om?

* Hur är kompisarnas inställning till Bandians fotbollsdrömmar? Vad säger föräldrarna, medicinmannen, madame Aspirin?

* Beskriv den första matchen som Bandian får vara med i? Känns den verklig eller överklig? Varför hoppas vi att Bandian skall lyckas?

Karriären sätter fart

I Conakry drar sig Bandian fram med hjälp av oavlönat arbete. Det enda han får är lite mat och tak över huvudet. I staden finns det många barn som lever på gatan utan föräldrar och som utnyttjas av vuxna som vill ha billig arbetskraft. Bandian utforskar staden tillsammans med sin nyvunne vän, dvärgen. Tillsammans lyckas de smita in på en fotbollsmatch där Bandian återigen väcker uppmärksamhet. Han tar hand om en boll, som hamnat utanför planen och gör en uppvisning inför hela publiken. Tyvärr hamnar han den här gången i fängelse men räddas av fiskhandlaren och fotbollsfanatikern Bithar som spelat in Bandians första match på video. Han låter Bandian och hans vän få arbeta gratis i sitt företag i avsikt att få Bandian värvad till stadens mest erkända fotbollsskola.

För att komma in på skolan måste Bandian gå igenom många prov innan han till slut blir antagen som den yngste eleven någonsin. Livet på Karims fotbollsskola liknar mest ett militärläger och består av hård träning från morgon till kväll. Bandian blir mobbad av de äldre killarna i gruppen därför att han är yngst men ändå bland de bästa. Ibland när det är som värst ångrar Bandian att han gav sig iväg från byn.

* Hur klarar Bandian av de andras trakasserier?

* Har han någon som stöder och tröstar honom?

* Vad är det som driver honom att fortsätta?

När laget från skolan för första gången skall spela en viktig match blir inte Bandian utvald. Beskriv hur det känns för Bandian att inte få vara med.

* Hur reagerar de hemma i byn när Bandian inte är med bland de utropade spelarna? Vad är det som gör att Bandian ändå kommer med i matchen?

* Vilka metoder använder Bithar för att Bandian skall vinna framgång? Vad har Bithar för eget intresse av att Bandian blir värvad?

Hur ser framtiden ut?

Bithar som utsett sig själv till Bandians manager, ljuger också om Bandians ålder och lyckas ordna ett kontrakt med den franska proffsklubben St. Etienne. Bandian och hans syster är överlyckliga. Kontraktet ger Bandian ett förskott på 10 000 franc vilket i hans ögon motsvarar en förmögenhet. Men

Bandian behöver tillstånd av sin far för att få åka.

Ledaren för skolan Karim är inte lika glad. Han har en lång diskussion med Bithar där han pratar om Bandians och Afrikas framtid. Varför vill Karim att Bandian skall stanna? Inte heller madame Aspirin är glad för Bandians beslut. Hon försöker påverka hans familj att säga nej.

* Hur skildras Bandians återkomst till byn?

* Vad gör Bandians far när han fattar sitt beslut om Bandian skall få åka eller inte? Varför tycker inte madame Aspirin att han skall resa? Vad betyder Bandians framgång för de andra i byn?

* Vilken framtid väntar Bandian i Frankrike och vad skulle hända om han stannade hemma?

När vi lämnar Bandian i filmen sitter han i en taxi på väg från en flygplats i Paris. Det går inte att missta sig på den stolthet han känner över att bli fotbollsproffs.

* Men hur kommer verkligheten i ett helt annat land med en annan kultur att se ut?

* Fantisera över hur det kommer att gå för Bandian: Gör en berättelse om hans fortsatta liv.

* Kommer han att återvända till Guinea? Gör en bild från Bandians hemby, en bild från huvudstaden Conakry och en fantasibild över livet i Frankrike och försök ta med både sänt som är bra och dåligt på respektive plats.

Vad innebär det att lyckas?

”1990 var det VM i fotboll och laget från Kamerun fick en förstaplats i allas hjärtan. De lade under sig en hel värld men allra störst blev de förstas på den afrikanska kontinenten. För människorna i Afrika har fotbollen på gott och ont, både blivit en symbolisk och en reell möjlighet att bryta sig loss och lyckas. Kanske är det inte så underligt med tanke på de enorma politiska och ekonomiska problem som härjar i den här delen av världen. Roger Milla, Basile Boli och Salif Keita blev idoler och utgör förebilder för alla dem som drömmer om ett annat liv.” säger Cheik Doukouré, filmens regissör.

* Vad innebär det egentligen att lyckas för en kille som Bandian? Hur skall han klara sig i den stenhårda konkurrensen? Vad händer om han misslyckas?

* Vilken betydelse har det i filmen att Bandian kommer från en liten fattig by på den afrikanska landsorten? Har vi lättare för att önska honom framgång eftersom vi vet hur avgörande den är för hans liv?

* Är det här en afrikansk variant av sagan om Askungen? Hur skulle en askungesaga i vårt samhälle se ut? Från vilken miljö skulle han/hon komma och vad skulle han/hon behöva uppnå för att lyckas?

* Gör en saga om en egen lyckodrom som går i uppfyllelse.

Leva i Guinea

Guinea är en liten republik på Afrikas västkust med drygt 5 miljoner invånare. Precis som många andra afrikanska länder har Guinea stått under europeiskt styre (i det här fallet Frankrike). Trots att landet blev självständigt 1958 gör sig kolonialtiden fortfarande påmind. Valutan heter fortfarande franc och det officiella språket är franska. Också i skolan är det franska som gäller. Språket som kulturellt förtryck blir uppenbar.

Guinea har på papperet en relativt väl utbyggd social omsorg med ersättning för sjukdom, arbetsskador med mera. Men eftersom landet tillhör ett av världens mest fattiga efterlevs inte alltid det skrivna ordet. Jämfört med Sverige som i modern tid alltid varit självständigt, lever de flesta länderna i Afrika med en självbild som starkt påverkats av erfarenheterna från kolonialtiden.

* Ta reda på mer om Guinea, klimat, ekonomi, politik och berätta med bilder och text om hur det land som Bandian kommer från ser ut.

Bandians fascination för fotboll smittar lätt av sig. Den rytiska musiken bidrar ytterligare till att höja stämning och engagemang. Trots en tydligt markerad fiction, kommer man nära en verklighetskänsla; i bylivet likväl som i pojken framtidsdrömmar.

Barnkonventionen Artikel 31:
"Barnet har rätt till lek, vila och fritid."

Diskutera - Aktivera - Lära mera

* Har vi i Sverige liknande drömmar kring sportprestationer eller idoldyrkan som filmens huvudperson? Visa med hjälp av collage på samlarbilder, urklipp, reportage, etc.

* Låt eleverna göra ett närporträtt på någon idol eller sportproffs, i skriftlig form alternativt som video.

* Skriv uppsatser om "Behovet av dagdrömmen".

* Hur är en bra kompis? Skissa på olika egenskaper.

* Diskutera kring tema "God - dålig moral". Är det försvarbart att stjäla som i filmens exempel. Eller att luras för att hjälpa någon i nöd? Arbeta i grupper och lyft fram exempel när ni själva varit i något moraliskt dilemma.

* Ordet "barnarbete" har en negativ klang. När kan vi tolka det positivt? Resonera om vad barnen själva hjälper till med idag - hemma, i skola, på dagis etc, mot ersättning eller gratis?

* Resonera utifrån filmens slutsekvenser, där vi lärare som nordeuropéer har en tendens att identifiera oss med den vita läkaren och att känna glädjen inför pojken framgångar blandas med oro om utnyttjande och korruption. Här skymtar kanske en ideologiskt värderande skillnad. Bandian ser sin fotbolls bana som en gyllene chans. Vi rynkar på näsan och associerar till barnarbete i negativ mening. Varför har regissören till exempel valt en vit kvinna för oss att identifiera oss med?

* Låt eleverna skriva uppsatser och formulera sina tankar om pojken Bandians framtid och om ett möjligt förlopp efter det filmen tog slut.

Produktionsuppgifter

Land: Frankrike/Guinea 1993
Originaltitel: Le Ballon d'or
Producent: Roger Baltzer
Regi: Cheik Doukouré
Manus: Cheik Doukouré, David Carayon & Martin Brossolet
Foto: Alain Choquart
Klippning: Michèle Robert-Lauliaie
Kostym: Marilyn Fitoussi
Originalmusik: Loy Ehrlich Ismaël Isaac & Boom Bass

I rollerna

Bandian – Aboubacar Sidiki Soumah
Karim – Salif Keita
Béchir Bithar – Habib Hammoud
Fanta – Mariam Kaba
Bouba – Aboubacar Koita

Bandians far – Alama Keita
Mme Aspirine – Agnès Soral
Kanimadi – Amara Camara

Tekniska uppgifter

Speltid: 93 minuter
Format: Vidfilm 1:1,85
Ljudsystem: Optisk mono
Censur: Barntillåten
Översättning: Marianne Marty
Svensk premiär: 1995-01-27

Distribution

Folkets Bio, Box 2068, 103 12 Stockholm
Telefon: 08-402 08 23, fax 08-402 08 27

FILMEN BOKAS HOS FILMINSTITUTET FÖR PROJEKTET "UNG I VÄRLDEN"

Filmhandledningar ges ut av Svenska Filminstitutet, Film & Publik, Box 27 126, 102 52 Stockholm.
De publiceras i tidskriften Zoom. Filmhandledningar kan beställas mot porto- och exp.avgift.
Till vissa filmhandledningar finns en studiekassett med utdrag ur filmen (150 kr inkl moms + porto).
www.sfi.se/skolbio